

69:332.1

Турко М.О., аспірант,
ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

АНАЛІЗ ФАКТОРІВ РИЗИКУ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ, ЩО СПЕЦІАЛІЗУЮТЬСЯ НА ПРОМИСЛОВОМУ ТА ЖИТЛОВОМУ БУДІВНИЦТВІ

Функціонування будь яких комерційних підприємств, в тому числі і будівельних, орієнтоване на досягнення певного фінансового результату. В сучасних реаліях економіки України під впливом різноманітних ризиків зовнішнього і внутрішнього походження фактично отриманий фінансовий результат будівельних підприємств може відрізнятись від запланованого. В цьому контексті особливої актуальності набуває аналіз факторів ризику, що впливають на відхилення фактичного прибутку від його запланованого значення.

Аналізу факторів ризику присвячена велика кількість наукових робіт, серед яких роботи Андрушківа Б.М., Балабанова І.Т., Гранатурова В.М., Івченко І.Ю., Замчалова С.С., Кудрявцевої А.А., Литовченко І.Б., Малашиної Н.Н., Паляниці В.А., Панібратова Ю.П., Харічкова С.К, Хохлова Н.В. та багатьох ін. Проте питання аналізу факторів ризику для будівельних підприємств залишаються недостатньо висвітленими і потребують подальшої розробки.

Метою статті є аналіз впливу основних зовнішніх і внутрішніх факторів ризику будівельних підприємств, що спеціалізуються на промисловому та житловому будівництві, на відхилення фактичного прибутку від запланованого. Для цього будемо використовувати методи кореляційно-регресійного аналізу.

Оскільки врахувати всі фактори ризику, що впливають на відхилення фактичного прибутку від його запланованого значення не є можливим, доцільно виділити основні з них за допомогою кореляційного аналізу.

За результатами кореляційного аналізу можна робити висновки про характер і силу зв'язку між змінними. Для оцінки тісноти зв'язку використовують коефіцієнт кореляції, значення якого може коливатися від -1 до +1.

В тому випадку, коли значення коефіцієнта кореляції більше нуля, має місце прямий зв'язок, тобто при збільшенні (зменшенні) значення однієї змінної збільшується (зменшується) значення іншої змінної.

Коли ж коефіцієнт кореляції є від'ємним, – зв'язок зворотній, а отже зі збільшенням (зменшенням) значення однієї змінної зменшується (збільшується) значення іншої змінної.

Чим ближче коефіцієнт до одиниці (-1), тим сильніший зв'язок між ознаками [1].

В табл. 1 представлені дані щодо впливу зовнішніх та внутрішніх факторів ризику підприємств будівельної галузі Дніпропетровської області на відхилення їх фактичного прибутку від запланованого.

Необхідно зауважити, що внутрішні фактори ризику для підприємств «А» і «Б» є однаковими, зовнішні ж фактори ризику дещо відрізняються, що пов'язано з їх орієнтацією на різного споживача. Для підприємства промислового будівництва споживачем є промислові підприємства, для підприємства житлового будівництва – населення.

Як видно з таблиці 1 у всіх випадках коефіцієнт кореляції $>0,75$ (або $<-0,75$), що говорить про те, що вплив виділених факторів на відхилення прибутку є сильним.

Таким чином, за результатами кореляційного аналізу до основних зовнішніх факторів ризику впливаючих на відхилення фактичного значення прибутку від запланованого можна віднести наступні:

1) для будівельного підприємства, що спеціалізується на промисловому будівництві:

- зміна попиту на будівельну продукцію в регіоні;
- зміна розміру мінімальної заробітної плати;
- зміна курсу гривні по відношенню до долару США;

- зміна цін на матеріальні ресурси, необхідні для виготовлення будівельної продукції підприємствами, що спеціалізуються на промисловому будівництві;
- зміна обсягів капітальних інвестицій в будівництво в промисловості в регіоні;
- зміну обсягу реалізованої промислової продукції в регіоні.

2) для будівельного підприємства, що спеціалізується на житловому будівництві:

- зміна попиту на будівельну продукцію в регіоні;
- зміна розміру мінімальної заробітної плати;
- зміна курсу гривні по відношенню до долару США;
- зміна цін на матеріальні ресурси, необхідні для виготовлення будівельної продукції підприємствами, що спеціалізуються на житловому будівництві;
- зміну ставки за іпотечним кредитуванням;
- зміна доходів населення в регіоні.

До основних внутрішніх факторів ризику (для підприємств промислового і житлового будівництва) відносяться наступні:

- зміна плинності кадрів;
- зміна зносу обладнання;
- зміна фінансової стійкості;
- зміна платоспроможності;
- зміна витратоємності продукції;
- зміна витрат на інвестиції та інновації.

Таблиця 1

Значення коефіцієнтів парної кореляції для зовнішніх та внутрішніх факторів ризику підприємств «А» і «Б» *

	Зовнішні фактори ризику	Значення коефіцієнту парної кореляції	
		Підприємство «А» (спеціалізується на промисловому будівництві)	Підприємство «Б» (спеціалізується на житловому будівництві)
X1	попит на будівельну продукцію в регіоні	-0,8283	-0,8366
X2	розмір мінімальної заробітної плати	0,8999	0,9089
X3	курс гривні по відношенню до долару США	0,8715	-0,8802
X4	ціни на матеріальні ресурси, необхідні для виготовлення будівельної продукції підприємствами, що спеціалізуються на промисловому будівництві	0,7999	
X5	ціни на матеріальні ресурси, необхідні для виготовлення будівельної продукції підприємствами, що спеціалізуються на житловому будівництві		0,8079
X6	обсяг капітальних інвестицій в будівництво в промисловості в регіоні	-0,8291	
X7	ставка за іпотечним кредитуванням		0,8374
X8	обсяг реалізованої промислової продукції в регіоні	-0,0832	
X9	доходи населення в регіоні		-0,0839
	Внутрішні фактори ризику		
X10	плинність кадрів	0,7817	0,7895
X11	знос обладнання	0,8002	0,8082
X12	фінансова стійкість (коефіцієнт автономії)	-0,8174	-0,8256
X13	платоспроможність (коефіцієнт поточної ліквідності)	-0,8133	-0,8214
X14	витратоємність продукції	0,8091	0,8172
X15	зміна витрат на інвестиції та інновації	-0,8286	0,8369

* розраховано на основі даних з джерел [2-11] та фінансової звітності будівельних підприємств Дніпропетровської області; при розрахунку використовувалися індекси поквартальних показників в період з 2006 по 2011 рік

Використовуючи програмне забезпечення MS Office та вихідні дані розрахуємо параметри та побудуємо регресійну модель залежності Y залежної величини (відхилення фактичного прибутку від запланованого) від X1, X2... X15 незалежних величин (факторів ризику).

За результатами обчислень, залежність між відхиленням прибутку будівельного підприємства, що спеціалізується на промисловому будівництві, і факторами ризику описується наступною моделлю (формула 1):

$$Y = -283,408 X_1 + 312,739 X_2 + 2,3279 X_3 + 85,9489 X_4 + 222,5732 X_6 - 11,0662 X_8 + 68,3141 X_{10} + 193,6679 X_{11} + 4,4847 X_{12} - 0,9885 X_{13} + 651,52532 X_{14} + 71,4552 X_{15} \quad (1)$$

Модель залежності відхилення прибутку будівельного підприємства, що спеціалізується на житловому будівництві, та факторів ризику описується наступною формулою (формула 2):

$$Y = 121,513 X_1 + 218,8342 X_2 - 9,3341 X_3 + 84,1224 X_5 - 111,9775 X_7 - 11,0773 X_9 + 57,312 X_{10} + 198,7773 X_{11} + 8,1857 X_{12} - 1,1205 X_{13} + 711,0981 X_{14} + 70,3594 X_{15} \quad (2)$$

Обидва рівняння регресії та їх параметри є статистично значимими, таким чином, можуть бути використані для прийняття рішень. Підсумовуючи, можна сказати, що в статті виділені зовнішні та внутрішні фактори ризику будівельних підприємств, що впливають на відхилення їх фактичного прибутку від запланованого, при цьому врахована спеціалізація на промисловому та житловому будівництві. Виявлені за допомогою кореляційно-регресійного аналізу тенденції та зв'язки можуть використовуватися для подальшого аналізу ризиків та прийняття управлінських рішень.

Література

1. Ершова Н.М. Экономико-математические методы и модели принятия решений в условиях определенности, неопределенности и риска: монография / Н.М. Ершова, В.П. Скрипник. – Днепропетровск: ПГАСА, 2011. – 350 с.
2. Офіційний сайт Національного банку України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua.
3. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
4. Офіційний сайт Державного комітету статистики в Дніпропетровській області. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dnprstat.gov.ua>.
5. Офіційний сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua.
6. Статистичний щорічник України за 2007 рік / [за ред. О.Г. Осауленка]. – К.: Державний комітет статистики України, 2008. – 572с.
7. Статистичний щорічник України за 2008 рік / [за ред. О.Г. Осауленка]. – К.: Державний комітет статистики України, 2009. – 568с.
8. Статистичний щорічник України за 2009 рік / [за ред. О.Г. Осауленка]. – К.: Державний комітет статистики України, 2010. – 567с.
9. Статистичний щорічник України за 2010 рік / [за ред. О.Г. Осауленка]. – К.: Державний комітет статистики України, 2011. – 560с.
10. Україна у цифрах 2009: статистичний збірник / [за ред. О.Г. Осауленка]. – К.: Державний комітет статистики України, 2010. – 258с.
11. Україна у цифрах 2010: статистичний збірник / [за ред. О.Г. Осауленка]. – К.: Державний комітет статистики України, 2011. – 252с.

621:005.1:330.3

Якименко О.С., асистент,

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»

АКТИВІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ВІТЧИЗНЯНОГО МАШИНОБУДУВАННЯ

Високий ступінь динамічності зовнішнього середовища вітчизняних машинобудівних підприємств обумовлений нелінійними тенденціями розвитку постсоціалістичних країн, які знаходяться під дією внутрішніх трансформаційних ефектів перетворення національних економік та тенденцій розвитку домінуючих країн світу. Формування небезпечної залежності національної економіки від кон'юнктури світових фінансових і товарних ринків, а також внутрішніх структурних